

Monumentnummer*: 513663

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 13 oktober 1999
Kadaster deel/nr: 9763/22

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Mirns	De Fryske Marren	Friesland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Mirns	Langs Ijsselmeerdijk, Natuurgeb.De Mokkenbank

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Balk	K			1217
Balk	K			1216

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

De AMERIKAANSE WINDMOTOR is een markant herkenningspunt in het natuurgebied "De Mokkebank" dat aan de rand van het IJsselmeer ligt, tussen Mirns en Laaksum. De naar Amerikaans model gebouwde windmolen, waarschijnlijk van het type "Record", aan het begin van de 20ste eeuw ontworpen door de Gebr. Bakker te IJlst en is in Nederland vervaardigd. De molen werd na de afsluiting van de Zuiderzee gebouwd voor het bemalen van een in de voormalige Zuiderzee gelegen zomerpolder. Deze molen is de enige overgebleven molen die buitendijks land direct bemaalt op het IJsselmeer.

Omschrijving

De stalen toren staat in een uit rode baksteen opgetrokken funderingsbak, voorzien van houten deksels. In de funderingsbak is een stalen waaierpomp aangebracht, voorzien van een houten opleiderpijp met een houten terugslagklep. Aan de polderzijde is een stalen kroosrek aangebracht. De molen bemaalt de zomerpolder van het natuurgebied "De Mokkebank" en maalt direct op het IJsselmeer. Naast de molen liggen nog restanten van de oude houten paalschermen, versterkt door zwerfkeien (deze hadden een waterkerende functie voor de afsluiting van de Zuiderzee). De toren heeft een ladder en een eenvoudige stelling bestaande uit stalen liggers, een houten dek en een stalen hekwerk. Aan de bovenzijde van de toren is een stalen motorlichaam aangebracht. Het windrad heeft een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

diameter van 3.20 meter en telt twaalf gegalvaniseerde stalen bladen. Het rad bestaat uit zes straalarmen, waartussen segmenten met elk twee bladen; deze zijn verbonden door twee ringen. De molen is voorzien van één vaan voor zelfregeling naar windrichting. De zelfregeling naar windsterkte vindt plaats wanneer bij toenemende omloopsnelheid de optredende tanddruk-reactiekracht van het windrad groter wordt dan de spanning van de schroefveer van de vaan; de molen draait zich dan krimpnd uit de wind. Het gaande werk van de molen is van gietstaal, en voorzien van stalen spullen. De waaierpomp wordt hierbij direct aangedreven door de verticale spil. In de funderingsput is nog een elektrisch gedreven pomp geplaatst van het fabrikaat Bosman, deze is tevens in staat de polder te bemalen.

Waardering

De zogenaamde Amerikaanse windmotor uit de eerste helft van de 20ste eeuw is van algemeen cultuurhistorisch en industrieel- archeologisch belang:

- voor de geschiedenis van de industriële archeologie van Nederland, in het bijzonder van die van de in Nederland ontworpen en gebouwde windmotoren;
- vanwege de ontwikkeling van de vroeg-20ste-eeuwse Nederlandse bemalingstechniek met gebruikmaking van windmolens naar Amerikaans model;
- als kenmerkend voorbeeld van een molentype uit de overgangsfase tussen windmolenbemaling en motorbemaling;
- vanwege zijn rol in het ontstaan van de bemalinggeschiedenis van het bemalingsgebied "De Mokkebank" en later het waterschap "Marne-Middelsee";
- vanwege zijn landschappelijke betekenis als markant herkenningspunt, gelegen aan de rand van het IJsselmeer tussen Mirns en Laaksum.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

Molen